

Samen voor de bijengezondheid

Tekst Annet Kunneke en Dirk-Jan Valkenburg

In de afgelopen vijf jaar is de wintersterfte van de Nederlandse bijenvolken toegenomen, met een wintersterftepercentage van meer dan 25 % in de afgelopen winter. Dat is de conclusie uit enquêtes die door Wageningen Universiteit en Research (WUR) zijn uitgevoerd in Nederland.

De druk op de honingbij zal naar verwachting nog meer toenemen. De Aziatische hoornaar wint steeds meer terrein. Wetenschappers van Wageningen Universiteit verwachten dat, mede door de klimaatverandering, de kleine bijenkastkever (afbeelding 1b) en de tropilaelapsmijt (afbeelding 1a) zich ook in ons land zullen vestigen. Ontwikkelingen van deze meldingsplichtige ziekten worden door het Nationaal Referentie Lab voor bijenziekten nauwlettend in de gaten gehouden.

Acceptabele grens

Vanuit het perspectief van de bijengezondheid moet de wintersterfte beduidend lager zijn, onder de acceptabele grens van 15 % (Tom & Valkenburg, 2022). Daarbij is de vraag waaróm de sterfte thans zo hoog is. De aangewezen hoofdverdachte is de varroamijt en de virussen die hiermee gepaard gaan. Anekdotische rapporten van bijengezondheidsexperts in Nederland geven een schatting dat de sterfte en/of verdwijning van bijenvolken tussen de 70-90 % veroorzaakt wordt door de varroamijt en bijbehorende virussen [Charpentier, 2023]. Eén van deze virussen, waarvoor de varroamijt een vector is, is het verkrukelde vleugelvirus, ofwel het Deformed Wing Virus (DWV). Uit een onderzoek van Bijen@wur is gebleken dat er een significante correlatie is tussen de wintersterfte en het aantal aantoonbare virusdeeltjes in de bijen (Hendriksma, 2023). Naast de varroamijt en virussen spelen ook nog tal van andere factoren een rol bij de overleving van de bijenvolken. Hierbij kan onder andere gedacht worden aan het aanbod van stuifmeel en nectar, ofwel voldoende voer. Door het steeds vaker voorkomen van extreem weer kan het gebeuren dat er minder stuifmeel of stuifmeel van slechtere kwaliteit in de natuur aanwezig is. Het gevolg is dat de winterbijen niet goed gevoed de winter ingaan. Bijen@WUR gaat onderzoek doen naar het (bij)voeren van eiwitbronnen ter compensatie van onvoldoende of minder voedingsrijk stuifmeel. Deze complex op elkaar ingrijpende factoren overzien hobbyimkers vaak onvoldoende. Het gevolg is dat een deel van de volken het volgende voorjaar niet haalt.

Werkgroepen Bijengezondheid en Diagnose

De leden van de Werkgroepen Bijengezondheid en Diagnose (WBD) van Bijen@wur, die over het hele land verspreid zijn, hebben de expertise om imkers te helpen die hulp nodig hebben als zij problemen hebben met hun volken. Zij bestaan sinds 2013 en stellen waarschijnlijkheidsdiagnoses, lichten de achterliggende oorzaak toe en geven advies. Deze werkgroepen zorgen voor bewustwording onder de imkers, met als streven dat er minder volken zullen sterven en/of verdwijnen.

De Bijengezondheidscoördinatoren

De Bijengezondheidscoördinatoren (BGC) vormen een netwerk in alle provincies en zijn opgeleid door de imkerbonden; de Nederlandse Bijenhoudersvereniging (NBV) en Imkers Nederland (IN). Zij zijn gespecialiseerd in de meldingsplichtige ziekten zoals Amerikaans vuilbroed, tropilaelapsmijt en de kleine bijenkastkever. Zij staan, net als de werkgroepen, in dienst van alle imkers die hulp nodig hebben en assisteren bij het herkennen van bovengenoemde ziekten. Momenteel hebben we in Nederland alleen (sporadisch) te maken met Amerikaans vuilbroed, veroorzaakt door de sporendragende bacterie *Peanibacillus larvae*. Het spreekt voor zich dat de BGC de imkers ook kunnen bijstaan als de kleine bijenkastkever en/of de tropilaelapsmijt zich in de toekomst in ons land vestigen.

Netwerk Bijengezondheid Nederland

De NBV en IN hebben met Bijen@wur de handen ineengeslagen en werken hard aan de oprichting van een nieuw bijengezondheidsnetwerk. De werkgroepen bijengezondheid en diagnose en de bijengezondheidscoördinatoren gaan samenwerken onder de vlag van **Netwerk Bijengezondheid Nederland (NBN)**. Het doel is de bijengezondheid in Nederland naar een hoger peil te tillen en het wintersterftepercentage naar een acceptabele grens te laten zakken. Daarnaast zal NBN voor de imkers laagdrempelig toegankelijk zijn en hen in alle aspecten van de bijengezondheid bijstaan.

Hulp is dringend nodig!

NBN streeft naar een dekkend netwerk in alle provincies voor zowel de werkgroepen bijengezondheid en diagnose als ook voor de bijengezondheidscoördinatoren. Alleen met uw hulp kan NBN dit bewerkstelligen. In alle delen van het land zijn nog leden voor werkgroepen en bijengezondheidscoördinatoren nodig om het netwerk dekkend te krijgen. Om deel uit te kunnen maken van één van deze groepen, heeft u uiteraard interesse in ziekten van bijen en hun broed. Een behaalde cursus (specialist) bijengezondheid is een vereiste of de intentie deze cursus te willen volgen. Zowel de werkgroepen als ook de bijengezondheidscoördinatoren zullen nascholing genieten in de vorm praktijkscholingsdagen onder leiding van Bijen@WUR. Expertise en kennis worden gewaarborgd door webinars en terugkomdagen.

Wilt u Bijengezondheidscoördinator en/of lid van een Werkgroep bijengezondheid en diagnose worden?

Heeft u interesse om een steentje bij te dragen aan de bijengezondheid van Nederland? Wilt u werken in een team om getroffen imkers bij te staan? Wilt u actief deelnemen aan onderzoek naar bijenziekten? Stuur dan een mail naar: Bijen@wur: Dirk-Jan Valkenburg: bijen@wur.nl
NBV: Marianne Meijboom: marianne@bijenhouders.nl
IN: Eric Blankert: ericblankert@hotmail.com
Samen zorgen we ervoor dat het wintersterftepercentage teruggebracht wordt tot onder de 15%! ●